

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a *SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT* Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért, minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetésekért:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8.—
fél oldal ... » 16.— | nyolczad oldal » 4.—

A díjak előre be kellendők a Szent-István-Társulathoz.

A népoktatási törvény revíziója.

Minden államban, az egyház kezében is, a nevelésügy nemzeti ügy volt, az lesz és az marad örökké, amíg csak vallásos életet folytató nemzetek lesznek a földön. Ez az elv tehát nem új. Ez annyira természetes elv, hogy a régebbi időben fölösleges, sőt szégyen lett volna hangoztatni is, ma azonban már cégér, cégére a kozmopolita, az egyházellenes nevelési rendszer buzgó követőinek és épen ezért hangoztatni nem szégyen, hanem szükséges; mert ahol nemzeti lényeg nincs, ott a külsőségekkel kell azt pótolni. E jelszó mindent takar. Takarja a hazafias nevelés terén az *elvtelenséget is*.

Minden iskola legyen magyar. Nem magyar nyelvű iskolát csak a nemzetiségi törvény alapján és esetenként az állam engedélyezzen, szigorú feltételeket szabva a nemzeti eszme védelmére.

A nagy Eötvös nem törekedett arra, hogy az egyháznak a nevelés terén természetes jogon kifejlődött iskolaföntartó jogát kicsinyelje avagy megsemmisítse és a hazafias nevelést az uralgó, de változó kormányok kizárólagos hatalma alá vonja. Ő iskolát akart, olyan magyar iskolát, amely hivatásának magaslatán álljon s hogy azután az az iskola hazafias szellemben működjék és erről az államhatalom megnyugvást szerezhesen, törvénybe iktatta az állam legfőbb ellenőrző jogát, amit kétségbevonni nem lehet és nem szabad, mint ahogy az ellen az egyház soha semmi formában nem is tiltakozott. Annak a körülménynek, hogy a népnevelésügy még mindig nincs azon a fokon, ahol lennie kellene, egyedüli és legfőbb oka épen az állami felügyelet gyarlósága és az a megmérhetetlen indolencia és gyűlölet, mellyel a tanügyi kormány *közvegyei* a felekezeti iskolaföntartók áldozatlanságát visszafojtották; bizonyos kanapépörök mesterséges szításával az iskola fejlesztésének anyagi forrásait mesterségesen betömtek és szemben a dédelgetett pár ezer állami tanítóval, a felekezeti tanítókat, melynek vállain a nemzeti nevelés terhei nyugosznak, elégedetlenné

tették és teszik, csak hogy azok az államosítás ügynökeiül szegődjenek.

Ily kicsinyességek után valóban fölkiáltunk, hol van a nagy Eötvös igazságos és bölcs szelleme, mely csak iskolát és pedig jó magyar iskolát kívánt. Ő azt mondta: «Az alkotmányos államnak elveivel nem fér össze, hogy egyedül az állam birjon jogokkal a népnevelés terén».

De térjünk tárgyunkra.

A Tisza-kormány kultuszminisztere csakhamar beváltotta a kormányfő adott szavát. Elkészítette a népoktatási törvény módosítását célzó törvénytervezetet s azt hosszabb megokolás kíséretében közzétette. A tervezet gyorsan készült. Kiténik ez abból, hogy egyenesen azokat az ígéretek akarja megvalósítani, melyeket a miniszterelnök egyes politikai pártoknak a leszerelés fejében tett. A Tisza-kormány részéről ez a gyorsaság nem lehet kulturpolitika, ez csak taktika.

Ez a taktika a mi szemünkben levon ugyan a törvénytervezet értékéből; de hát ne nézzük az intenciókat. Nézzük csak magát a törvényjavaslatot és vizsgáljuk, hogy tisztán kulturális tekintetből mi jó van benne; mennyiben fogja, ha törvényt lesz, az ország népoktatását előbbre vinni?

A javaslatnak részei a következők: Az iskolakötelezettség érvényre emelése, a magyar nyelv sikeresebb tanításának követelése, a községi és felekezeti tanítók javadalmazásának szabályozása, a tanítóképzés, különösen a képesítés rendezése.

Ujat a javaslat bármely részében is keveset mond. Rátámaszkodik mint alapra az 1868. évi XXXVIII. törv.-cikkre s annak egyes intézkedéseit igénykéri hol javítani, hol rontani. Még csak az állam ingerenciájának növelése sem új a javaslatban. De új az, ahogyan alkalmazza. És ebben a tekintetben tartalmaz a javaslat szembevető jogesorbítást a nem állami iskolaföntartó hatóságokkal szemben. A javaslat minden részeiben előrenyomul az állami befolyás, a tanítóképzésnél azonban már nyíltan jelentkezik. Az egy-

forma képesítés mellett az állami és felekezeti tanító javadalmazásában törvényesen 300 kor. különbséget állapít meg. Ez újabb forrása az elkeseredésnek. A felekezeti iskolák fejlesztéséről anyagi források biztosításával nem gondoskodik, de damokles-kardot állít a fentartók felé, amely akkor esap le, mikor az államhatalom akarja. Hogy hol van itt a tanügy szabad fejlődésének biztosítéka és ezzel az a jobb kor, melyért a javaslat állítólag készült, azt fölismerni gőrcsővel sem lehet. Az egész tervezet egyébiránt azt a hatást teszi ránk, mintha előfutárja lenne az egész népoktatás államosításának. Ha az állam az egész vonalon, minden talpalatnyi területen megvetette a lábát, nem lesz nehéz az autochton-tulajdonosokat kiszorítani.

Arról, hogy vajjon helyes-e ez a kultur-politika, vagy sem, most már nem érdemes vitatkozni. Mert nem az érvek, hanem az *erőviszonyok* döntenek el a fejlemények alakulását. S nekünk, akik az állam mindenhatóságát — főleg a közművelődés terén — kárhózasnak, következményeiben végzetesnek, végeredményében a francia zsarnokoskodáshoz, a szellemi szabadság megszüntetéséhez vezetőnek tartjuk, abból a szempontból kell a javaslatot vizsgálnunk, vajjon ha törvényre lesz, nem módosítja-e annyira az állam javára az erőviszonyokat, hogy a szabad iskola föntartóit és híveit védekezésre, sikeres ellentállás kifejtésére képtelenné teszi?

Attanulmányozván a javaslatot, úgy látjuk, hogy az a jelzett szempontból imminens veszedelemmel fenyeget. A merev ellentállást nyíltan nem hívja ugyan ki, aminek különben nem is igen lenne a mostani erőviszonyok között fogantatja, de épen emiatt módolett veszedelmes a magyar nemzeti állam szempontjából.

A teendők tehát az, hogy a javaslatot tüzetesebb vizsgálat tárgyává tegyük s mindannak kiküszöbölésére törekedjünk, *ami a szabad népiszkola kifejlődését megakasztaná*. A bírálat azonban nem elég. *Sarokra is kell aztán állani*. Hanem ez már más lapra tartozik. Most lássuk a törvénytervezetet.

Kövessük a javaslatnak eszmemenetét, hogy a maga szerves egészében tüntethessük föl e nevezetes tervezetet.

Az első fejezet a «*Tankötelezettség*»-ről szól.

Mindenki tudja, aki a magyar népoktatás fejlődését figyelemmel kísérte, hogy annak Achilles-sarkát a tankötelezettségről szóló szakaszok végre nem hajtása képezte. Az iskolalátogatás rendetlen volta rendkívüli akadály 35 év óta a népoktatás haladásának.

Ha már most a rendetlen iskolalátogatás okait vizsgáljuk, két dologra fogunk rájönni. Az egyik az, hogy az iskolakötelezettség 1868-ban *el volt sietve*. Kötelezni valakit csak arra szabad, amit az a kötelezett valaki egyáltalában megtehet. A kötelező iskolalátogatásnak ott van értelme, ahol van iskola. Már pedig Magyarországnak nem volt (ma sincs) elegendő népiskolája arra, hogy

a tanköteleseket befogadhassa. A törvénytisztelő, mely az engedelmisségben nyilvánul, nagyon meglazul ott, ahol a kivételt meg nem állapító törvényt az eszközök elégtelensége miatt nem lehet végrehajtani. Így történt itt is. A tankötelezettség törvényben történt kimondása idején program volt, melyet csak itt-ott lehetett komolyan venni.

A tankötelezettség második akadályja az volt, hogy a népiskola a maga elégtelen eszközeivel nem tudott olyan munkát végezni, mellyel a primitív viszonyok között élő nép előtt magát kedvessé tudta volna tenni. Nem tudta népoktatás szükségének érzetét a nép lelkében fölkelteni és megerősíteni. A köznép nagy kontingense egy újabb terhet látott a népiskolában, mely alól kibujni igyekezett. S amint sajnos tapasztaljuk, ezt a törekvését elegendő «siker koronázta».

A legnagyobb hiba azonban az volt, hogy nem volt ki *alkalmazza* a tankötelezettségről szóló szakaszokat és rendeleteket. A sok baba között elveszett a gyermek. Senki sem volt felelős a törvény végrehajtásáért. Így maradt a törvény végrehajthatatlan még abban az esetben is, mikor szigorú alkalmazása nagyon megokolt s nagyon szükséges lett volna. A tankötelezettséget szabályozó törvényszakaszok iránt a tiszteletet mi sem ingatta meg annyira, minthogy épen azok nem vették sehol sem komolyan, akiknek alkalmazniok kellett volna.

Nézzük ezeknek megemlítése után, hogy az új törvénytervezet mennyiben szünteti meg azokat az okokat, amelyek a régi, ma még érvényben levő szakaszoknak érvényesülését akadályozták.

Erről azonban a jövő héten szólunk.

Az új törvényjavaslatból.

I. Fejezet.

Iskolakötelezettség.

1. §. Az iskolakötelezettség 6—12 (mindennapi) és 12—15 (ismétlő tanfolyan) évig tart.

2. §. Ez alól fölmenthető az a gyermek, aki otthon tanult, vagy 2 kilométernyire lakik az iskolától.

3. §. Az iskolaköteles koron túl is visszatartható az iskolában még egy évig az a gyermek, akinek hiányos a készültsége.

4. §. A magántanuló köteles nyilvános népiskolában esetleg több évről összevonva vizsgálatot tenni.

5. §. A testileg vagy szellemileg gyenge tanköteles gyermek fölmenthető az iskolába való járás kötelezettsége alól.

6. §. Az iskolamulasztások eseteiben követendő eljárást a vallás- és közoktatási miniszter rendeleti úton szabályozza.

7. §. Zugiskolát létesíteni, föntartani, zugiskolában tanítani vagy a tanköteleseket zugiskolába járatni tilos.

8. §. Kihágást követel el és 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az a szülő, gyám vagy gazda, aki a gondjaira bízott tanköteles gyermeket az elemi népiskola mindennapi vagy ismétlő tanfolyamától, a községi elüljáróságtól vett írásbeli megintés után is egyáltalán, vagy a szorgalmi idő egyes tanítási napjain elfogadható ok nélkül visszatartja. Kihágást követ el és 100 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az, aki zugiskolát létesít, föntart, zugiskolában tanít vagy tankötelest zugiskolába járat.

9. §. Kihágást követ el és 20 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő az is, aki a tanítás ideje alatt engedelem nélkül megy be az iskolába vagy a tanítást zavarja, vagy oly magaviseletet tanúsít, mely a tanítói tekintélyt sérti vagy kisebbsíti.

10. §. A pénzbüntetés elzárás helyett közmunkával is leróható. Ha az elítélt az első fölszólítás után 24 óra alatt a közmunka teljesítését meg nem kezdi, az elzárás alkalmazandó.

II. Fejezet.

Az elemi népiskola két tagozata.

11. §. Az elemi népiskola hat éven át tartó mindennapi és a három éven át tartó ismétlő tanfolyamból áll.

12. §. Az elemi népiskola mindennapi tanfolyamában az évi szorgalomidő, bármilyen jellegű népiskolánál, kis- és nagyközségekben legalább nyolc, városokban legalább 9 hónapig megszakítás nélkül tart.

13. §. Az állami elemi népiskolákban minden kötelezett tantárgy magyar tannyelven tanítandó; a hit- és erkölcsstan tanításánál azonban a magyar tannyelv mellett, az illető egyházi főhatóság kiváratára a szertartási nyelv használata is meg van engedve.

A nem állami elemi népiskolák tanítási nyelvét az iskolaföntartók állapítják meg, ha azonban valamelyik nem magyar tannyelvű elemi népiskolában a növendékeknek legalább 20 százaléka magyar anyanyelvű, a magyar nyelv is mint tannyelv használandó.

Amennyiben az iskolaföntartó az általa megállapított tannyelvet megváltoztatni kívánná, ehhez a vallás- és közoktatásügyi miniszter jóváhagyása szükséges.

Az olyan magyar tannyelvű elemi népiskolákban, amelyekbe nem magyar anyanyelvű növendékek is járnak, ezeknek anyanyelvi oktatása felől a lehetőséghez képest szintén gondoskodás történik.

14. §. Az 1879. évi XVIII. t.-c. 4. §-ának a magyar nyelv kötelező tanítását tárgyazó rendelkezése a nem magyar tannyelvű elemi népiskolákban olyan mértékben valósítandó meg, hogy a nem magyar anyanyelvű gyermek az elemi népiskola mindennapi hatéves tanfolyama alatt a magyar beszédet annyira elsajátítsa, hogy az ő életviszonyainak megfelelően gondolatait magyarul tisztán és szabatosan ki tudja fejezni,

továbbá tudjon magyarul folyékonyan olvasni, helyesen írni és számolni.

15. §. A magyar nyelv tanítására vonatkozó tantervet a vallás- és közoktatásügyi miniszter állapítja meg. Ezt a tantervet úgy a községi, mint a hitfelekezeti elemi népiskolák kötelesek követni és érvényre emelni.

16. §. Az állami és községi jellegű elemi népiskolák tantervét a vallás- és közoktatási miniszter állapítja meg. A hitfelekezetek által föntartott elemi népiskoláknál az 1868: XXXVIII. t.-c.

11. §-ban felsorolt kötelezett tantárgyakban úgy a mindennapi, mint az ismétlő tanfolyam alatt elérendő végeélt és a tanítandó ismeretek mértékét, a tanrendszert, tantervet és tankönyveket az illető felekezeti főhatóság állapítja meg és azokat esetről-esetre a vallás- és közoktatási miniszternek bejelenti; a megállapított mérték azonban nem lehet kisebb, mint az, amelyet a közoktatási miniszter az állami, községi, társulati és magán elemi népiskolákra nézve kötelezőleg megállapít.

17. §. A nem hitfelekezeti jellegű összes elemi népiskolákban csak a vallás- és közoktatási miniszter által engedélyezett tankönyvek és taneszközök használhatók. Ha valamely népiskolában használt tan- vagy vezérkönyv, vagy taneszköz, állam-, alkotmány- vagy törvényellenes tanokat foglal magában, a vallás- és közoktatási miniszter annak használatát eltiltja, szükség esetén annak elkobzása és az illetők megfenyítése végett a jelen törvény 41. §-a értelmében a további intézkedéseket megteszi.

18. §. Az elemi népiskolákban egy tanító 80 mindennapi tanköteles növendéknél többet rendszerint nem taníthat.

19. §. Akik 12 éves koruktól kezdve másnemű oktatásban (felső nép-, polgári, középiskola) nem részesülnek, kötelesek három éven át, 15 éves koruk betöltéséig, az elemi népiskola ismétlő tanfolyamába járni.

20. §. Az ismétlő tanfolyam gazdasági és ipari irányú tanfolyamra ágazik. (80—87. §§.)

21. §. Minden iskolaföntartó köteles az elemi népiskola mindennapi tanfolyamával szerves kapcsolatban ennek felső tagozatát, az ismétlő tanfolyamot is fölláttani és föntartani, ha az illető elemi népiskola ismétlő tanfolyamára legalább tíz (13—15 éves) helybeli tanköteles jelentkezik és ha helyben nincs még ismétlő iskola.

22. §. Az ismétlő tanfolyam a helyi viszonyokhoz alkalmazkodik.

23. §. Ahol a gazdasági irányú ismétlő tanfolyamra utalt tankötelesek száma legalább 100 és amely községeknek anyagi ereje azt lehetővé teszi, ezen tanfolyam úgy szervezendő, hogy abban a gazdasági oktatást külön, ezen célból rendszerített szaktanítói (szaktanítónői) állásra alkalmazott képesített szaktanító (szaktanítónó) lássa el.

24. §. Ahol az ismétlő tanfolyamra utalt tankötelesek közt legalább 50 leánynövendék van, ott a fiúk a leányoktól teljesen elkülönítve oktatandók

25. §. A község köteles a gazdasági gyakorlati tanítás céljaira a helyi viszonyoknak megfelelő területet biztosítani és azt a gazdaság gyakorlati tanításához szükséges munkaeszközökkel ellátni.

26. §. Az ismétlő tanfolyamban az évi szorgalomidő legalább 8 hónapig tart.

27. §. Az elemi népiskola ismétlő tanfolyamának tantervét a vallás- és közoktatásügyi miniszter a földmivelési miniszterrel egyetértőleg állapítja meg. A hitf-re a 16., 17. §§. irányadók.

28. §. Mind az elméleti, mind a gyakorlati tanórák nappal tartandók. A fiúk a leánytanulóktól a gyakorlati oktatásnál mindig elkülönítendőek.

29. §. Az elemi népiskolák ismétlő tanfolyamában a tanítás teljesen ingyenes.

30. §. A gazdasági irányú ismétlő tanfolyamban a gazdasági tárgyak tanításával rendszerint olyan okleveles elemi népiskolai tanító bizandó meg, aki gazdasági tanfolyamot végzett.

31. §. Külön rendszeresített gazdasági szaktanítói állásra csak olyan okleveles néptanító alkalmazandó, aki valamely állami földmivésköiskolában kétéves mezőgazdasági tanfolyamot sikeresen elvégzett s gazdasági néptanítói képeztést nyert.

32. §. A külön rendszeresített gazdasági szaktanítói állás javadalmazása legalább 1200 kor., hat ízben esedékessé váló 100 kor. évütödös korpóték, természetben való lakás, esetleg megfelelő lakáspénz és a gazdasági gyakorlati telep évi tiszta jövedelmének 20 százaléka.

33. §. Abban az esetben, ha más iskolafőntartó a jelen törvény 21. §-a értelmében megfelelő ismétlő tanfolyamot nem állít, a gazdasági irányú ismétlő tanfolyam fölállításáról és főntartásáról a község köteles gondoskodni.

34. §. Mindazon községek, amelyek a gazdasági ismétlő tanfolyamot anyagi erő híján főntartani nem képesek, a közigazgatási bizottság véleménye alapján ezen célra állami segélyben részesítendőek.

(Folytatása következik.)

A magyarországi tanítók VI. egyetemes nagygyűlése és tárgyai.

(Folytatás.)

Fölveendők a 26. §. keretébe az 1869. évi 17.663. és 21.717. sz. kultuszminiszteri döntvények.

A 27. §. keretébe volna illesztendő, hogy a gazdasági iskola céljaira minden iskola mellé két kataszt. hold első minőségű föld szerzendő be.

Egyáltalán a revideált törvény nemcsak a községi iskolák előnyére alkosson kötelező rendelkezéseket, hanem az összes és minden jellegű iskolára nézve, így tehát a törvényben a község helyett: *iskolafőntartó község vagy hitközség* nevezendő meg.

A 34. §-ban a növendékek létszáma 60-ra redukálendő.

A 36. §. második bekezdésében az iskolai adó

nem korlátozandó és annak megfizetésére mindenki köteleztessék.

A 39. §. kiegészítő részeül beillesztendő az, hogy a tagosításkor nyert ingatlan, ha a községben községi vagy állami iskola nincs, felekezeti iskolai célra is felhasználható, miért is a 40. §. törörendő. Épügy a 41. §. is, melynek utolsó mondata kiegészítő részét fogja képezni a mostani 39. §-nak.

A 42. §. végére illesztendő és pedig akként, amint iskolája községi vagy felekezeti és ez utóbbinak főntartását magára vállalta.

A 43. §-ban a község helyett *iskolafőntartó* illesztendő és lehetővé kell tenni, hogy *bármily jellegű népoktatási intézet legyen is az, ha nem alapítványi és társulati, a szükséges építkezésekre, fejlesztésekre, melyek nagyobb költséggel járnak, az állam kincstárából segélyeztethessenek és pedig az egyenes adó után kivetett iskolai adó öt százaléknak kötelező befizetése ellenében, mely a fölveendő segély törléséül szolgálna.*

Miért így? Azért, mert az államnak és pedig első sorban az államnak áll érdekében, hogy az iskolák *külsőségeikben, fölszerelésükben is megfeleljenek a törvény követelményeinek*, amit annál is inkább lehetővé kell tenni, *sőt kötelesség is: mivel az állam adózó polgárai bármely felekezethez tartozzanak is, a segélyigényre nézve nem osztályozhatók akként: felekezeti iskolát tartsnak-e fenn, vagy községit.*

Az államkincstár segélyét minden iskolafőntartónak van joga igénybe venni, ha iskolájának főntartása a községi szervezetten áll fenn. *A pusztán községeknek pusztán községi iskolai célra való segélyezése, megrövidítése a hitfelekezetek adozó polgárainak, akiknek együttes adózásából kerül ki az állami segély.*

És e pontnál hangsúlyozom azt, hogy a revideált népoktatási törvénynek nem pusztán a községi és állami iskolákra való vonatkozással és a felekezeti iskolákra vonatkozó feltételekkel és kikötésekkel rendelkezzen, hanem egyetemlegesen az összes és minden néven nevezendő jellegű iskolákra nézve, melyek a revideálandó törvényben szabályoztatnak.

Az államnak nem áll az érdekében, hogy mentől több állami vagy községi iskola legyen, hanem mennél több olyan iskola, mely az állam létét erkölcsi, tehát hitvallásos erkölcsi és magyar nemzeti alapon biztosítja. Amazt biztosítja a hitvallásos iskola, emezt pedig a törvény föltétele is szigorú alkalmazása.

Az állami érdek teljesen összhangzatba hozható a szabad oktatással, amely utóbbi jogot ad arra nézve, hogy hitének, erkölcsének megfelelő iskolát tarthasson fenn mindaddig, míg az az államban a nemzeti eszmét nem veszélyezteti. S míg nem veszélyezteti, addig, mint fentebb említém, a szakítás elvénél fogva sem vonhatja ki magát a berendezkedésre szolgáló segélyadástól, amely jóformán csak kölcsön lenne, tehát nem vesztett pénz.

Valamint a 44. §-ba a közoktatásügyi miniszternek 1891. évi 1531. ép úgy a 45 §-ba ugyancsak a nevezett miniszternek 1887. évi 12.191. sz. rendelete, illetőleg döntvénye rövid értelmezés keretében bevonandó.

A 48. §. 2. pontjában megszabott idő 2 évről volna redukálendő. És pedig azért, mivel erőteljesebb korban kezdődővén a tankötelezettség, a taneredmény is magasabb.

Az 50. §. keretébe beillesztendő, hogy gazdasági ismételőiskolákká vált minden iskola mellé azonos jelleg mellett ismételőiskola föllállítása törvényesen kötelezi az iskolafőntartókat.

Az 51. §. kiegészítésül bevonandó a közoktatásügyi miniszterium 26.288. sz. rendelete.

Az 52. §. oda volna módosítandó, hogy az I. és II. osztályban, beleértve a hittant is legfőljebb 20, a III.—VI. osztályban legalább stb. stb.

E § keretében talán jó volna kimondani a legfőljebb 3—4 órára terjedő egyhuzamban való tanítás alkalmaztatását, de föltétlenül kimondandó, hogy a délelőtti és délutáni tanítás az időszakok szerint akként osztandó be, hogy télen és ősszel délelőtt és délután 2—2 óra, tavasszal és nyáron pedig délelőtt egyhuzamban 3 óra fordítandó tanításra.

Az 55. §-ba betoldandó az egészségtan.

Ezen §-ba vagy utána a törvénybe volna iktatandó a közoktatásügyi kormányzatnak 1877. évi 25.801. sz. a. kelt határozata, amely szerint a hit-és erkölestan tanulása alól a *felekezetenélküliség ürügye alatt senki sem menthető fel, tekintet nélkül arra: külföldi-e vagy honos állampolgárnak gyermeke a tanuló.*

Ezekben foglalkoztam a törvény revíziójával; de most már ismerjük a javaslatot, tehát jövőre ahhoz alkalmazkodom megjegyzéseimmel.

Esztergom.

Bertalan Vincze.

Jutalomkönyvek.

A betű nagy hatalom. Ront és öl; javít és épít.

Akár az egyik, akár a másik irányból tekintünk is a dolog mélyére, a betű hatásának barázdáit ott látjuk a mindennapi élet arculatán.

Míg itt a kalászos búza ringatja megterhelt fejét s a mezei virágok ezrei kínálgatják mézzel teli illatos virágukat: addig amott a dudva üti föl moeskos fejét s a bűdös bürök ontja bódító lehelletét.

Sajnos, irodalmunknak is bőven van burjánja-bürökje, valamint van kalásza és virága is. Az első öl. Kiöli a lélek virágát: az erkölcsöket. Valamint a gyom is elnyomja a gyenge palántát.

Irodalmunk lépten-nyomon fölbukkanó erkölestontó termékei leginkább a zsenge gyermekek és a serdülő ifjúság fogékony lelkületét veszélyeztetik. A védekezés nagyon nehéz. Szülő és tanuló nem lehet eléggé szemes, hogy hol, mikor és mit gyomláljon. Teljes igyekezettel oda kell tehát törekednünk, hogy a rossz könyveket és a selejtes

sajtótermékeket minden úton-módon kiszorítsuk a gyermekek és ezek útján a nép kezéből is. Ezt a célt azonban csak úgy érhetjük el, ha a jó könyvek terjesztése körül minél inkább buzgókodunk.

Közeledik az iskolai év vége. Majdnem minden községben szokás, hogy az évváró vizsgálatok alkalmával a tanulókat megjutalmazzák. Ott, ahol az anyagiakról ez ideig gondoskodva nincsen, fejtsen ki a tanító, vagy a tanítóttestület egy kis agitációt s utalványoztasson ki az iskolaszékkel bizonyos összeget a kiosztandó jutalmak beszerzésére. Ahol pedig az egyházközség, a politikai község, esetleg a tanügybarátok, vagy egyes szülők e célra szánt pénzbeli segélye már biztosítva van, ott most már csak azt kell megfontolás tárgyává tenni, hogy a rendelkezésre álló összegen mit vegyenek?

Vizsgai jutalmak gyanánt mi sem alkalmasabb, mint a *jó könyvek*.

Legyen az a könyv valláserkölcös és hazafias szellemű, oktató és nevelő irányú. Olyan legyen, melyet nemesak a gyermekek, hanem a szülők is haszonnal forgathatnak.*

Manap már olyan olcsók a könyvek, hogy 10—20 koronáért már jókora szállítmányt kaphatunk.

Az elvetett mag kikel: valamint a kiosztott jó könyvek is meghozzák áldásos gyümölcsüket. Vessük tehát a jó magot! Lehetőleg sűrűn... A sűrűn vetett kender is tisztítja az elgazosodott talajt; kiirtja a legkonokabb tarack-füvet is.

Több mondani valóm nincsen.

B. Monostorszeg.

Gabitza Kálmán.

KULFÖLDI TANÜGY.

A német népoktatás költségei. A legutóbbi statisztikai hivatalos összeállítások rendkívül érdekes adatokkal szolgálnak arra nézve, hogy a német birodalomban mennyibe kerül a népoktatás? Ezek szerint a legutóbbi évben ez a költség kerek számban 415,198.000 márka volt; s meglepő, hogy ebből a hatalmas összegből csak negyed résznél többet viseltek az államok, még pedig 120,357.000 márkát, amiből jelentékeny részt követel magának az állami tanfelügyelet költsége is; a többi tehát a községeket és egyéb iskolafőntartókat terheli. *Schaumburg-Lippe* és *Waldeck* államnak, illetőleg hercegségben van a legkisebb népiskolai költségvetése, az előbbinek 213.000, az utóbbinak 359.000 márka; s ezekből az összegekből az állam 34.000, illetőleg 107.000 márkát fődöz. A nagyobb német államok egyébként a következő számokat tüntetik föl: *Bajorország*nak 39.8 millióba kerül a népoktatása.

* Vizsgai jutalomkönyvek gyanánt legalkalmasabbak a *Szent-István-Társulat* kiadványai. Arjegyzeket kívánatra szívesen küld a társulat igazgatósága. *Bpest., Szentkirály-utca 28/a.*

ebben az állam 142 millió márkát ad: *Szászország*nak 343 millióba (az államnak 48 milliójába), *Württembergnek* 123 (az államnak 38) és *Bádennek* 11 milliójába (az államnak 24 milliójába). A Hanza-városokban, amelyek önálló köztársaságokat alkotnak, az állam aránylag a legtöbb népoktatási költséget magára veszi; így *Lübecknek* népoktatása 772.000 márkába kerül, ebből az állam 648.000-et fődöz; *Brémának* 2,147.000 márkájába, az államnak 1.597.000 és *Ham-burgnak* 7.321.000 márkájába, ebből az államnak 6.908.000 márkájába. Tekintetbe kell azonban venni, hogy ezen városoknak jelentéktelen a vidéki területük, s így tulajdonképpen város-államot képeznek, tehát nagyrészt az állam kiadása az, ami tulajdonképpen a városé volna; ez a kettő bennük legtöbb tekintetben össze esik. *Poroszország* 269.917.000 márkát áldozott népoktatási célokra, de ebből a nagy összegből az állam csak 73.066.000 márkát fődözött, tehát többet az összeköltség negyedrésznél. Százalékban kifejezve pedig az egész német birodalomban az államot terheli 28-98, míg Poroszországot csak valamivel több huszonhétnél, tehát ez az állam a többinél kevesebbet áldoz népoktatási célokra. Az is érdekes, hogy a keleti, azaz a lengyel tartományokban, amelyeket germanizálni szeretnének, 40—50 százalékba kerül a Porosz államnak a népoktatás, míg a nyugati inkább katolikus tartományok csak husz százalékot kapnak körülbelül; *Berlin* pedig csak 2-39 százalékot, mert a főváros népiskoláit a község tartja fenn; s ezt a csekély összeget bizonyosan az állami felügyelet emésztí föl.

A német tanító életéből. Azt bizonyosra lehet venni a meglévő statisztikai adatokból, hogy minél kisebb a német állam, annál rosszabb dolga van a tanítónak, s a legrosszabb éppen a legapróbb államokban. A német lapok ezt az állapotokat mindig szégyenletesnek tartják, s nem mulasztják el az alkalmat, hogy szellőztessék; de hát azoknak az egyes német országoknak vagy államoknak teljes autonómiájuk van tanügyi tekintetben s egyáltalán nem követik tehát a nagyobbaknak példáját. Stegyük hozzá, hogy ezek a kis államok egytől egyig protestánsok, s így a protestántizmus nem teljes mértékben és osztatlanul lehet büszke a népnevelési érdemeire. Még azon kis államok között is meglehetősen előkelő helyet foglal el *Mecklenburg*, a tipikus junkerek hazája, amelynek fia szeretnek porosz állami szolgálatba lépni, mert az otthoni föld, még ha apró hitbizományokra is van tagolva, csak burgonyával és zabbal szolgál. Ebben az országban van nem egy falusi tanító, aki három osztályt is kénytelen tanítani, s ezeket még a tetejébe nyole-tíz csoportba osztva oktatni. Ugyanott továbbá bőven akad eset, hogy több falunak csak egyetlen egy tanítója van; ez azután kénytelen napjában tíz-tizenöt-husz kilométer utat megtenni, hogy tanítványait fölkereshesse. A tíz kilométert tévő tanítók (napjában) gyakran nincsenek abban a kedvező vagyoni helyzetben, hogy az utat kerékpáron tehessék meg, többeket

azonban mégis ellát a mecklenburgi kormány biciklivel, s így ezek a tanítók napjában nyargalhatnak hivatalból kerékpáron legalább husz kilométert, mert ennél kezdődik a jog az állami biciklire és ronthatják tüdejüket, szívüket nem csak az iskolában, hanem a nyargalásban is. A hivatalból való biciklizés bizonyosan nem tartozik a német tanítói élet kellemes oldalai közé.

EGYESÜLETI ÉLET.

Meghívó. A Magyar Katolikus Tanítók Országos Bizottságának Tanügyi Tanácsa folyó hó 26-ik napján d. e. 9 órákor Budapesten, a Szent-István-Társulat palotájában ülést tart, melynek tárgyai: 1. Elnöki bejelentések. 2. A népiskolai törvény revíziója, különösen: az állami tanítóképzés. Előadó: Tóth Géza. 3. A júliusi gyűlés előkészítése. 4. Indítványok. Ezen ülésre a Kath. Tanügyi Tanácsnak és a Tanítóképző Szakosztálynak tagjait tisztelettel meghívja. Budapesten, 1904. május 15. *Dr. Steinberger Ferenc*, apát, kanonok, egyházi elnök. *Ember Károly*, lovag, világi elnök.

Meghívó. A vácegyházmegyei róm. kath. tanítóegyesület főth-gödöllői esperesi kerület körének évi közgyűlése f. év május hó 26-án délelőtt 10 órákor Turán lesz megtartva, melyre a t. tagok és tanügybarátok ezennel tiszteletteljesen meghívatnak. Gödöllőn, 1904. május 16. *Szaboda Ignác*, min. tan., egyes. kör jegyzője.

Meghívó. A veszprémidéki róm. kath. tanítóegylet f. évi tavaszi közgyűlését június hó 8-án tartja Veszprém-ben. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitó. 2. Előadás a fonomimika köréből. Tartja Sörédi József, veszprémi tanító. 3. A mult ülés jegyzőkönyvének fölolvastása és hitelesítése. 4. Elnöki jelentés. 5. A pénztáros jelentése a «Gondviselés» c. segélyintézetbe s a kör pénztárába történt befizetésekről, valamint a pénztár állapotáról. 6. A könyvtáros jelentése. 7. Képviselő választása a VI. egyetemes tanítógyűlésre. 8. Tisztujtás. Papp Sándor kir. tanfelügyelő jubileumát illető tudnivalókról a veszprémmegyei ált. tanítóegyesület elnöke, Láng Mihály úr fogja a t. körtagokat értesíteni. Azt már e helyen tudatom, hogy a jubileumnak s a körgyűlésnek május 25-ére kitűzött napja június hó 8-ára tétetett át. Veszprém, 1904. május 15. *Gubicza Lajos*, körelnök.

Meghívó. A szombathely-egyházmegyei róm. kath. tanítóegyesület körmenti köre f. évi tavaszi körgyűlését május hó 26-án délelőtt Egyházas-Höllőson tartja meg, melyre minden tanügybarátot és a kör tagjait tisztelettel meghívja az elnökség. Körmenten, 1904. május 12-én. *Tarány Mihály*, a kör jegyzője.

Meghívó. A selmecebányvidéki róm. kath. népnevelők egyesületének selmeci köre f. évi május hó 31-én Hegybányán tartja rendes közgyűlését, melyre a t. tagok és érdeklődő tanügybarátok ezennel meghívatnak. Tárgysorozat: 1. 9^{1/2} órákor szentmise. 2. Vizer Vilma gyakorlati előadása. 3. A gyűlés megnyitása. 4. A mult közgyűlés jegyzőkönyvének fölolvastása és hitelesítése. 5. Pénztári jelentés. 6. Hidvéghy Árpád fölolvastása. 7. «A kötelesség-érzet fejlesztése a gyermekben» c. pályamunka fölolvastása. 8. Szabadon választott pályatétel megvitatása. 9. A tagsági díjak beszédese. 10. Egyebek. Kelt Selmecebányán, 1904. évi május hó 1-én. *Aczél János* egyll. elnök. *Bachraty József* egyll. jegyző.

Tanítógyűlés. A kiskomáromi és nagykanizsai egyesített róm. kath. tanítók kör f. évi június hó 9-én tartja rendes tavaszi gyűlését Nagykanizsán, a szent ferenciek zárdájában, amelyre úgy a tagok, mint a tanügybarátok tisztelettel meghívatnak. A gyűlést megelőzőleg reggeli 9 órákor szentmise tartatik. A gyűlés tárgyai:

1. Elnöki megnyitó. 2. Elnöki jelentések s azok tárgyalása. 3. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének fölolvastása és hitelesítése. 4. Értekezések fölolvastása: «Az ifjúsági egyesületek szervezése és azoknak társadalmi haszná». Fölolvastó Pleheisz Sándor zalamerényei kántortanító; Szöke Kálmán murakeresztúri kántortanító római újtjáról tart fölolvastást; Markovits János orosztónyi kántortanító szabadon választott tételtől értekezik. 7. Gyakorlati tanítás, tartja Kávé János balaton-magyaródi kántortanító. 6. Indítványok. 7. Tagsági díjak befizetése. Kis-Komárom, 1904. évi május hó 12. Az elnökség.

Meghívó az alsó-turóczi esp. ker. róm. kath. tanítók egyesületének 1904. évi május hó 30-án Stubnyafürdőn tartandó körgyűlésére. A körgyűlést reggeli 9¹/₄ órákor szentmise előzi meg. Tárgysorozat: 1. Elnöki megnyitóbeszéd. 2. A múlt évi körgyűlés jegyzőkönyvének fölolvastása. 3. Elnöki jelentések. 4. «A tanítónak, mint népnevelőnek viszonya a néphez.» Fölolvassa Tilesch József, turóc-szklendő tanító. 5. Az orsz. róm. kath. tanítói segélyalap módosított alapszabályainak ismertetése. Előadja Söltész Lajos, valesai tanító. 6. «A vallásos érzelmek apolása a népiskolában.» Értekezik Ferjencsik Mária, leziachói tanítónő. 7. Jelentés az egyházm. róm. kath. tanítók nyugdíjalapjáról. 8. A kidolgozott pályatételek beszédese és a központba küldendő munkák kijelölése. 9. Jelentés az egyesületi pénztár és könyvtár állapotáról. 10. Tagsági díjak beszédese. 11. A földolgozandó tételek fölajánlása. 12. Beszámolás a kerületben ujonnan megalakított kath. ifjúsági egyesületek sikeres működéséről és az e célra fölajánlott 10—10 kor. jutalomdíjnak kiosztása. 13. Indítványok. 14. Jelentkezés a jövő körgyűlésen való szabadon választható munkák fölolvastására. 15. A jövő körgyűlés helyének kijelölése. 16. Tisztviselők választása. 17. A jegyzőkönyv hitelesítése. A gyűlést társaséghű követi. *Vojtussák Károly* egyh. elnök, ker. tanfelügyelő, *Volkó Emil* egyes. jegyző.

Meghívó. A váci egyházmegyei kath. tanítóegyesület nógrád-romhányi köre évi rendes közgyűlését f. évi május hó 26-án délelőtt 9 órákor szentmisével kezdődőleg Rétságon fogja tartani, melyre a kör t. tagjait és tanúgyarátait tisztelettel meghívja az elnökög. Tárgyak: 1. Elnöki megnyitóbeszéd s egyéb jelentések. 2. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének fölolvastása és hitelesítése. 3. Tisztujtás. 4. Az elnökség által kitzűzött, a bírálóbizottság részéről legjobbnak ítélt dolgozatok fölolvastása és a jutalomdíjak kiosztása. 5. Gyakorlati tanítás. A nyelvtanból tartja Hartl György romhányi, a számtanból Nyilasi Antal nógrád-verőcei tanító. 6. Pénztári és könyvtári számadás. 7. Indítványok. Az okadatolt elmaradás nagys. és föltiszt. Kammerer Ferenc tb. kanonok, esperes-plébános egyh. elnök úrnak Nógrád-Verőcére bejelentendő. Tolmács, 1904. évi május hó 7-én. Kartársi üdvözlettel *Kammerer Ferenc* tb. kanonok, esp. plébános, egyházi elnök *Flórián Márton*, jegyző.

Tanítógyűlés. Az egri egyházmegyei róm. kath. tanítóegyesület felsőpatai köre f. évi május hó 5-én tartotta évi rendes közgyűlését Apeon. A kilencórás szentmise meghallgatása után az elemi iskolába gyűltek össze a vendégek és a kör tagjai, hol az elnöki megnyitóbeszéd és a jegyzőkönyv fölolvastása és hitelesítése után Dick Károly alelnök számolt be a fizetésrendezés ügyében a képviselőházhoz intézett folyamodványról s annak átadásáról, majd a lefolyt évben érkezett tanügyi rendeletek bemutatása után alelnök fölszólalva a kath. segélyalap értekezésben mindenkinek szives figyelmébe ajánlja azt. ezután *Pollasek András* gyöngyöspatai tanító olvasta föl magseróptú s az érzelmi nevelés körébe vágó fontos értekezését a vallásérkölcös nevelésről. Demecs József pártói tanító indítványt nyújtott be az iránt, hogy a felsőpatai kör az egytetemes gyűlésre küldjön képviselőt, a gyűlés elfogadta az indítványt és fölkéri Hevesi József apci plébánost és Révffy János apci kántortanítót a képviselésre, kik a fizetésrendezés, a szolgálati idő és a kántortanítók nyugdíjgyének rendezésénél szószólói legyenek a kör óhajának. Majd megbizta a kör a horthi és ecseői tantestületeket az alapszabályok módosításával s fölkéri nevezett tantestületeket a jövő gyűlésen való

jelentéstételre. Végül a jövő gyűlés helyéül Ecséd község jelöltetett ki. *Varsányi Ferenc* jegyző.

Meghívó. A felső ungi róm. kath. tanítók f. évi tavaszi köri gyűlésüket május hó 24-én Ungpéteriben (Petróc) tartják a következő tárgysorozattal: 1. Veni Sancte. 2. Gyakorlati tanítás, tartja: Martinovich József helybeli tanító úr. Fölolvastás. Tartják: Buchmánszky István, Kolb Károly. 4. A róm. kath. tanítók fizetésének és nyugdíjgyének megbeszélése. 5. Az «Ungmegeyi tanítók otthona» alapszabályainak ismertetése és minő álláspontot foglal el körünk ez ügyben. 6. Indítványok. Jegyzet: Minden hátralékos tagtárs sziveskedjék a tagsági könyvecskét magával hozni s folyó évi 2 kor tagsági díját ez alkalommal a pénztárosnak befizetni! Kelt Ungvár-Szerednyén, 1904. V. 18. *Gazdag Jenő*, jegyző. *Szabó József* kör elnök.

IRODALOM.

Új magyar köszöntő. E címmel most jelent meg a Szent-István-Társulat kiadásában egy 14 ivre terjedő munka, mely a különféle egyénekhez (szülők, rokonok, ismerősök stb.) intézhető újévi, születés- és névnap-i köszöntések nagy tömegét foglalja magában. Dús választéka van e munkában a verses, beszéd- és levélalakú köszöntéseknek, amelyekből a kis iskolás gyermektől az érettkorúakig bárki is kikeresheti a neki legalkalmasabb köszöntést, minden útmutatás nélkül. Bátran nevezhető e munka «új»-nak, mert tényleg eltér az eddigi ilyenmű munkák fellengző, dagályos stílusától és egyszerű, keseretlen szavakkal, zamatos magyarsággal adja különösen a beszéd- és levélalakú köszöntéseket. Igaz elismeréssel adózunk a Szent-István-Társulat vezetőségének, hogy a kath. közönség igényeit minden irányban kielégíteni törekszik, minek örvendetes bizonyítéka a szóban forgó és hiányt pótló munka is, melynek ügyes egybeállítására a szerző *Györffy János* szakavatottságára való. Dicsérettel kell ezúttal kiemelnünk a Társulat nagy áldozatkészségét is, amikor ily nagyterjedelmű — 220 oldalos — diszesen kiállított munkát félvászson kemény kötésben *egy koronáért* juttat a nagyközönség rendelkezésére. A legmelegebben ajánlhatjuk e munkát, mint olyant, amelynek mindenki, minden időben hasznát veheti. A küszöbön lévő évszázó vizsgálatok kiválóan kínálkozó alkalmul szolgálhatnak arra, hogy a tanuló gyermekek egy kedves és hasznos jutalomkönyvhöz jussanak. Megrendelhető a Szent-István-Társulat kiadóhivatalában: Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28.

Küzdelmek. Olasz regény. Két kötetben. Irta Enrico Castelnovo. Fordította M. Hrabovszky Julia. Kiadja a Szent-István-Társulat. A Családi Regénytár 35. és 36. kötete. Egy-egy kötet ára csinos angol vászonkötésben egy korona. A Családi Regénytár e könyvvel nemcsak élvezetes, hanem valóban nemes irányú regénnyel gyarapodott, amelyet olvasóközönségünknek, de az ifjúsági könyvtáraknak is melegen ajánljunk. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalában: Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. szám.

Május havi üdvös olvasmány. Melegen ajánljuk Szűz Mária Virágos Kertjét, melyben a Szűznek élete fonálán a keresztény élet legfontosabb erényei számos megkapó történettel ecseteltetnek. Ezen 300 oldalra terjedő munka, mely eddig három kiadásban már 6000 példányban járja be a keresztény családokat és melynek negyedik kiadása most van nyomda alatt, egy koronáért kapható vászonba kötve és bérmentesen Kalocsán Schlick János Jézus-társasági tagnál.

VEGYESEK.

A Kath. Tanügyi Tanács ülése. A Kath. Tanügyi Tanács áthatva azon kötelességérettől, mellyel a nagyméltóságú püspöki kar magas bizalma folytán a kath. népoktatás ügyét érintő kérdésekben eljárni tartozik, miként az «Egyesü-

leti» rovat alatt olvasható. a népoktatási törvény revízióját tartalmazó törvényjavaslat közzététele alkalmából az elnökség sürgősen tanácskozára hívta össze a Tanács tagjait. Ugyancsak ekkor tart a Tanács tanítóképző szakosztálya is ülést, hogy a tervbe vett tanítóképzési reformra nézve a kath. tanítóképzés arra hivatott illetékes tényezői is tanácskozzanak a teendőkre nézve. A Tanács 26-iki gyűlése nagy fontossággal bír a hazai kath. népoktatás jövőjére, miért külön is föl hívjuk a meghívásra az érdekeltek becses figyelmét.

Ankét a népoktatási törvényjavaslatról. A lapok közlései szerint a vallás- és közoktatásügyi miniszterium, mielőtt az országgyűlés elé terjesztené a népoktatásról szóló törvényjavaslatot, egy nagyobb szabású ankét elé bocsátja azt megvitátás végett. Ugy tudjuk, hogy az ankétára már szét is küldték a meghívásokat és föltehető, hogy arra kath. tanügyi politikusok és szakferfiak is kaptak meghívást. Itt csak azt hangsúlyozzuk, hogy igen helyén valónak tartanánk, hogy ha a meghívott kath. tanferfiak a 27-iki ankét előtt közös megállapodásra jutnának a javaslatl szemből követendő kritika lényegét illetőleg. Az eszmét fölvetettük, a kivétel a meghívottakra tartozik.

Lubrich emlékezete. A Szent-István-Társulat Tudományos és Irodalmi Osztálya május 19-én ülést tartott Glesswein Sándor dr. apát-kanonok elnöklete alatt, melyen Kaposi József társulati igazgató bejelentette, hogy a hó 31-én lesz a Kerepesi-uti temetőben az Osztály gyűlése révén fölállított Lubrich-siremlék leleplezése. Ez alkalommal délelőtt 9 órakor az egyetemi templomban gyászmise lesz, melyet az elhunyt tudósnak régi barátja, Csapár Benedek kegyesrendi áldozópap tart: 11 órakor a temetőben megtartják a leleplezés ünnepélyét, amikor Glesswein Sándor dr. apát-kanonok mond beszédet, délután 5 órakor pedig osztálygyűlés lesz, melyen Acsay Antal dr. tartja emlékbeszédét Lubrichról. Az ünnepélyre az Osztály tagjain kívül meg fogják hívni a Szent-István-Társulat választmányát, a budapesti egyetem bölcseleti karának tanárait, az egyetemi rektort és a dékánokat s az elhunytak rokonságát.

A verebelyi egyházkerület róm. kath. tanító-köre folyó 1904. évi június hó 8-ikán szerdán Ujlóthón tartja rendes közgyűlését. utána pedig, a «Tanítók Házá»-ban létesítendő alapítványjára jótékony célú erdei mulatságot rendez. A közgyűlés tárgysorozata: I. A múlt gyűlés jegyzőkönyvének fölolvása és hitelesítése. II. Előterjesztések: évi-, pénztár- és bir. bizottsági jelentés. III. Vitatétel: «A magyar nyelv intenzívebb tanítása». Bevezeti: Kántor István tagtárs, alelnök. VI. «Az aradi Vértanúk» címen, ünnepélyes előadás a népiskolában, október 6-án. Előadó: Somogyi Aladar tagtárs. V. A pályadíjnyertes mű fölolvása. VI. Indítványok és tagdíjbefizetés.

25 év után. Fölkérjük mindazon nagyon tisztelt és kedves kartársakat, illetve iskolatársainkat, kik az 1879. évben a modori magy. kir. áll. tanítóképző intézetet elvégezték, vagy ezen évben velünk tanképesítői-vizsgálatot tettek, hogy címüket nekünk mielőbb beküldeni sziveskedjenek. Ohajunk, mely azt hisszük valamennyink óhaja, a jövő szünetidőben egy kedélyes találkozó. A találkozás helyét és idejét kedves kartársaink többségének véleményétől tesszük függővé. Szerény véleményünk szerint Pozsony, a régi koronázási város volna erre legalkalmasabb, mivel Modorba való kirándulás találkozási programunkba amúgy is fölvetetnék. Szives választ kérve, maradjunk kartársi üdvözlettel Pozsony, 1904. május 12-én. Heppner Sándor (Dunasor 4.) és Schuberth István (Dunasor 7.), pozsonyi tanítók.

Szerkesztői üzenetek.

B. V. A meglévő állapotokat kell alapul venni. Módosításokkal hozzuk. — **B. Gy.** Szükséges, hogy a hazai kath. tanítóegyesületek minél előbb tárgyalják a javaslatot.

Itt a cselekvés ideje. — **T. J.** Köszönet. — **Gy. S.** Legjobb, hogyha az egyházmegyei főtanfelügyelőséghez fordul kérelemmel. Egyebekre levélben feleltünk. — **Sz. J.** Közzétettük. — **G. K.** Köszönet. Beosztottuk. — **D. A.** A legközelebbi gyűlés alkalmával. — **T. G.** Fölhasználjuk. — **V. F.** Beosztottuk. — **D. E.** A pályázati föltételek a hirdetésből tudhatók meg. A fölívást még nem olvastuk. — Több levélre a jövő számban feleltünk.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Veszprémi egyházmegye.

Bakony-Magyar-Szombathelyen (Veszprém.) júni. 13-án a kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Javadalmazása: Lakás, szép és nagy kert. 17 k. hold és 1325 □ öl szántóföld és rét, melynek adóját a javadalmas fizeti, minden gyermek után 1 kor. tandíj és a községtől az ismétlősök után 30 kor., a földmunkaváltáság 200 kor., minden pár fizet 1/2 p. m. rozstot és 50 fill., az uradalomtól 32 m. keményhasábbfa, melyből az iskolát is fűteti, de ezután minden tanköteles fizet 1 kor. és 20 fillért és a hitközség az erdőből 8 m. fát szállít haza, a különféle alapokból 57 kor. és stóla 100 kor. A választásra a személyes megjelenés szükséges, minthogy német és magyar nyelven énekpróba leend. A tanítási nyelv: magyar. A kérvények június 10-éig bezárólag **Bognár Ernő** iskola-széki elnökhöz küldendők. 101 1—1

Nevelőnőt keresek két leányka mellé (II. polg. és IV. elemi) ki őket nyilvános vizsgára előkészítse és a zongorában is oktassa. Ajánlatokat a címemre kérem küldeni: Halbwirth Ferencné, Zseliz, Barsm. 100 1—1

Orgonaépítési műintézet.

Rieger Testvérek

villamosgépekkel berendezett cs. és kir. udvari orgonagyára

Budapest, VII., Garay-utca 48.

cs. és kir. udvari szállítók, a Szentisri lovagja, a Ferencz József-rend lovagja.

A parisi es bécsi világkiállításokon stb. helyről kintüntetve.

Legolcsóbb árban és kedvező fizetési föltételek mellett kiváló tiszta leguymású csőrendszerint (pneumatikai) tartós, nemes hangú orgonákat szállít. 30 év óta 980 orgonát szállított. Mindennemű orgonajavításokat és hangolásokat a legmerészelebb árban és lelkiismeretes pontossággal teljesít. Orgona jókarban tartása mersékelt árban elvállaltatik. Tervezetek és rajzok kívánatra díjtalanul.